ԱՅԲՈՒԲԵՆԸ

1 ՅԱՅՏՆՈՒԹԻ՞ՆՆ, ԹԷ ՏՐԱՄԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

2 ՅԻՍՈՒՍ ՉԸՍԱՒ. «ԵՍ ԱՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆ ԵՄ»
ԱՆ ԸՍԱՒ. «ԵՍ ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆՆ ԵՄ»

3 ՔՍԱՆ ԴԱՐԵՐՈՒ ԿԵՆՍԱՇԻՆ ԱՐՁԱԳԱՆԳ

4 ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՆ ՄԷԿ ՀՕՏ ԵՒ ՄԷԿ ՀՈՎԻՒ

5 ՔՐԻՍՏՈՆԷՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻԱՒՈՐԱՇ Է ՀԱՅ ԱԶԳԸ

6 ԻՐԱՊԷՍ ՈՐ ԱՍԻԿԱ ԱՍՏՈՒՇՈՅ ՈՐԴԻ ԷՐ

ՅԱՅՏՆՈՒԹԻ՞ՒՆ, ԹԷ ՏՐԱՄԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

Տրամաբանութիւնը, մարդկային հոգեկան կարողութիւնն է՝ դատելու և ուղիղ մտածելու, ներկայացուած փաստերուն և բնական եզրակացութեան յանգելու համար: Տրամաբանութեան հիմնադիրը եղած է Արիստոտէլ իմաստասէրը:

Յայտնութիւնը, ճշմարտութիւններ են որոնք անհնար է մարդոց համար ըմբռնել առանց աստուածային օգնութեան: Աստուած ճանչնալը ոչ մարդկային գիտութեամբ և ոչ բանականութեամբ կարելի է, այլ աստուածային յայտնութեամբ կ՛ըմբռնուի:

Յաւերժաւանդ Խորհուրդ Յիսուս ըսաւ.

«Ամէն ինչ տրուեցաւ ինծի իմ Հօրմէս և ոչ ոք կը ճանչնայ Որդին, եթէ ոչ Հայրը և ոչ ոք կը ճանչնայ Հայրը, եթէ ոչ՝ Որդին, և ան՝ որո՛ւն ուզէ յայտնել Որդին»--Մատթ. ԺԱ.27:

Յիսուս ինչո՞ւ խտրութիւն կ՛ընէ ճանչցնելու և յայտնելու զԱստուած ոեւէ մարդ արարածի: Աստուածաճանաչումն ու աստուածային յայտնութիւնները սրբութիւններ են որոնք ինքնին կ՛իմացուին միայն գերբնական առաքինութեամբ օժտուած անձերու կողմէ:

Այսինքն.

«Սիրտով մաքուր եղողներուն, որովհետեւ անոնք զԱստուած պիտի տեսնեն»--Մատթ. Ե.8:

Մարդ արարածը ինչո՞ւ իր հզօր տրամաբանութեամբ չի կրնար հասնիլ ճշմարտութեան և Բաճարցակի ճանաչման: Որովհետեւ տրամաբանութիւնը մարդուն ներսէ՛ն կու գայ և մարդ իր ազատ կամքին պատճառաւ, կրնայ աղօտած ու խանգարած ըլլալ իր տրամաբանական կարողութիւնը ի՛ր իսկ նախապաշարումով:

Մինչդեռ աստուածային յայտնութիւնը իր լուսեղէն ու սրբարա՛ր ներկայութեամբ կը վանէ՛ մարդուն խաւարը ու կը լուսաւորէ ենթական: Ինչո՞ւ աստուածային ներկայութեան սրբարար յայտնութիւնը չվաներ մարդ արարածին նախապաշարումը: Մարդ արարածին նախապաշարումը կու գայ մարդ արարածի ազատ կամքէն: Աստուած մարդ արարածին ազատ կամքը կը յարգէ: Ան կ՛ուզէ որ մարդ ի՛նքք իր ազատ կամքով հրաւիրէ աստուածային լոյսը, կամ մարդ ի՛նքք մօտենայ Աստուծոյ լոյսին:

Սոյն պատճառաւ, Յիսուս ըսաւ.

«Խնդրեցէ՛ք ու պիտի տրուի ձեզի»:

Յիսուս կը վանէ մարդոց տգիտութեան խաւարը, իսկ նախապաշարեալ խաւարը, մարդ արարած ի՛նքք պարտաւոր է ետ մղել:

«Մարմնին ճրագը աչքն է. երբ աչքը (խիղճը)

**առողջ է՝ ամբողջ մարմինը լուսաւոր կ՛ըլլայ,
իսկ երբ աչքը չար է՝ (նախապաշարեալ),
մարմինն ալ խաւար կ՛ըլլայ»** -- Ղուկ. ԺԱ.34:

Նախապաշարումը կը մթագնէ միտքը և կ՛այլասէրէ հոգին:

1. Յարուցեալ Յիսուս Ի՛նք յայտնեց Իր յաղթական Յարութիւնը Մարիամ Մագդաղենացիին ու պատուիրեց անոր որ երթայ և աւետէ Իր աշակերտներուն:

2. Էմմաուսի ճամբուն վրայ երբ աշակերտներէն երկու հոգի կը վիճէին ու կը խորհէին իրենց Վարդապետին դատավարութեան ու մահուան մասին, Յիսուս Ի՛նք ալ մասնակցեցաւ անոնց խօսակցութեան, սակայն անոնք չհասկցան, թէ այդ օտարականը, իրենց Վարդապետն էր:

Ինչո՞ւ, որովհետեւ Հին Կտակարանի վարդապետութեան պատճառաւ նախապաշարուած էին: Երբ այս երկու աշակերտները հրաւիրեցին այս Օտարականը իրենց տունէն ներս և ուզեցին նաեւ կերակրել Զայն, Յիսուս տեսնելով ա՛յսքան սէր և հոգածութիւն Իրեն հանդէպ, Ի՛նք յայտնեց տեղւոյն վրայ Իր ինքնութիւնը և յաղթական Յարութիւնը մահուան վրայ:

3. Գալիլեացիին տասը աշակերտները հաւաքուած կը խորհէին ու կը ծրագրէին իրենց ի՛նչ ընելիքը, երբ յանկարծ արտասովոր լոյս մը երեւցաւ ու լոյսին մէջ իրենց գերիշխան Տէր Յիսուսը:

Աշակերտները իրենց տրամաբանութեամբ չհասան ու չհաւատացին իրենց Տիրոջը մեռելոց Յարութեան, այլ՝ Յիսուս Ի՛նք երեւցաւ ու ըսաւ, ըստ Իր սովորութեան.

«Խաղաղութի՛ւն ձեզի, ես եմ, մի՛ վախնաք»:

Իսկ անոնք, սարսափահար եղած, կը վախնային և կը կարծէին թէ ոգի մը կը տեսնեն. եւ Յիսուս ըսաւ անոնց.

«Ինչո՞ւ խռոված էք և ինչո՞ւ ձեր սիրտերուն մէջ կասկածներ կը ծագին. տեսէ՛ք իմ ձեռքերս ու ոտքերս. շօշափեցէ՛ք զիս և տեսէք, որովհետեւ ոգին մարմին և ոսկորներ չունի. ինչպէս կը տեսնէք՝ ես ունիմ»:

Եւ այս բաները ըսելով՝ ցոյց տուաւ անոնց Իր Ձեռքերն ու Ոտքերը: Եւ մինչ տակաւին իրենց ուրախութենէն չէին հաւատար և զարմացած էին, ըսաւ անոնց.

«Այստեղ ուտելու բան մը ունի՞ք»:

Եւ անոնք տուին անոր խորոված ձուկի կտոր մը և մեղրախորիսխ: Եւ ան առաւ կերաւ անոնց առջեւ, իսկ մնացորդը տուաւ անոնց...Այն ատեն բացաւ անոնց մտքերը, որպէսզի հասկնան Գրուածքները:

Յիսուս ոչ միայն Գերբնականին խորհուրդը կը յայտնէ, այլ նաեւ կը բանայ մարդկային միտքը, որպէսզի հասկնան

Գրուածքները: Մարդկային միտքն ու տրամաբանութիւնը արդի սալայատակուած մայրուղիներու չեն նմանիր այլ բնական անտառ մը, որ բացուելու կարիքը ունի:

Էմմաուսի ճամբորդները, Հին Կտակարանի բացատրութեամբ իսկ չկարեցան հասկնալ թէ իրենց հետ խլողը Յիսուսն էր: Մի միայն երբ Յիսուս Ի՛նք յայտնեց անոնց թէ ո՞վ է Ինքը, այնուհետեւ անոնք ճանչցան թէ ո՞վ էր իրենց Հիւրը: Յայտնութենէն անմիջապէս յետոյ Յիսուս դարձաւ անտեսանելի: Ինչո՞ւ: Որովհետեւ ան կ՛ուզէ որ մենք հաւատքո՛վ տեսնենք Զինքը: Այսինքն մեր հաւատքը դառնալու է տեսութիւն:

Քրիստոնէական հաւատքին մէջ կայ չափահասութիւն ըսուած հասողութիւն մը. Աստուած չ՛ուզեր տեսնել Իր զաւակները որպէս շարունակական մանկամիտներ: Ան կը սպասէ որ մենք՝ Իր շինած մարդ արարածները ունենանք հոգեկան և իմացական աճում:

Յայտնութիւնը՝ Աստուծոյ գերագոյն սիրոյն և ինքնանուիրումին արտայայտութիւնն է:

Յիսուս Քրիստոս, իր առաքելութեամբ բարոզեց Աստուծոյ թագաւորութիւնը, Իր հզօր հրաշագործութիւններով շարժման մէջ դրաւ Թագաւորութեան ներքին արտայայտութիւնը և բոլոր անոնք, որոնք ունէին հասկացող սիրտեր դարձան բաժնեկից Իր յայտնութիւններուն:

Աստուած դեռ լոյսեր ունի տալիք ու յայտնութիւններ ունի հաղորդելիք Իրեն հաւատացողներուն և սիրողներուն:

Եկեղեցին կազմուած է զանազան դասակարգի հաւատացեալներով վարչակարգային ըլլալէ աւելի պարտ է ըլլայ իտէալական:

Հաւատացեալին ջանքն ու ճգտումը արբութիւն, հոգիի մաքրութիւն և Աստուծոյ հետ հաղորդ ըլլալ է--Ա. Թես. Ե.23:

Հասուն հաւատացեալին աղօթքը.

«Տո՛ւր տուր ինձի-էն կը վերածուի՝
«Ըրէ՛ զիս»ի նման "Անառակ Որդիին":
«Մեծ է Աստուածապաշտութեան խորհուրդը՝
որ երեւցաւ մարմինով, արդարացաւ հոգիով,
յայտնուեցաւ հրեշտակներուն, բարոզուեցաւ
հեթանոսներուն մէջ հաւատալի եղաւ աշխարհի
աշխարհի մէջ և փառքով երկինք բարձրացուեցաւ»
--Ա. Տիմ.Գ.16

Յուլիս 19, 2000
Թորոնթօ

ՅԻՍՈՒՍ ՉԸՍԱՒ. «ԵՍ ԱՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆ ԵՄ»
ԱՆ ԸՍԱՒ. «ԵՍ ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆՆ ԵՄ»

Եկեղեցին միայն աւանդեալ հաստատութիւն մը դառնալու չէ, այլ՝ մարդկային հոգին կենսատրող ոյժ մը: Ինչո՞ւ, որովհետեւ եկեղեցին Յիսուս Քրիստոսի գործօ՛ն Մարմինն է, ու ան պիտի շարունակէ իր Տիրոջ Յիսուսի սկսած Աւետարանին վկայութիւնը բոլո՛ր աշխարհի վրայ:

Աւանդութիւն բառով կը հասկցուին ընկերային և կրօնական այդ դարաւոր սովորութիւնները.

Յիսուս աւանդութիւն չի ֆարոզեց. այլ հետեւեալ կերպով կ՛ըսէ

«Աստուծոյ պատուիրանը ձգած՝ մարդո՛ց
աւանդութիւնը կը պահէք»:

Ապա աւելցուց.

«Այս ժողովուրդը միայն իր շրթունքներո՛վ զիս կը
պատուէ մինչ իր սիրտը հեռու է ինձմէ, պարապ տեղ
զիս կը պաշտեն, որովհետեւ իրենց սորվեցուցածները
մարդոց կողմէ տրուած պատուիրաններ են»
--Մարկ. Է.6-9:

Ռընէ Տէքարթ կը մերժէ աւանդականօրէն ընդունուած ճշմարտութիւնները և բանաձեւերը: Անկախ խորհելակերպն ու անկաշկանդ մտածելակերպը գերադաս և ստեղծագործող կը նկատէ:

Որեւէ ազգի մը աւանդութիւնները շատ կարեւոր են պահելու համար իրենց հաւաբական գոյութիւնը: Առանց ինքնուրոյն աւանդութիւններու և մշակոյթի ազգ մը հակամէտ է ուծանելու:

Ազգային աւանդութիւններ չունենալը կամ եղածները չպահելը հետզհետէ կը տկարացնէ ազգին ուժականութիւնը և թէ անոր գոյութիւնը:

Ազգային աւանդութիւններուն նախանձախնդիր հերոս՝ Պօղոս այսպէս կը գրէ

«Կը յայտնեմ ձեզի եղբայրնե՛ր, թէ այն
աւետարանը որ ես ձեզի աւետարանեցի
մարդկային միտքի ծնունդ չէ և ես
ալ զայն ոեւէ մարդէ չարի կամ ոեւէ
մէկէն չսորվեցայ այլ՝ Յիսուս Քրիստոս
ինքյայտնեց ինծի:

**Դուբ լսած կ՛ըլլաբ ինչբա՞ն կը հալածէի
Աստուծոյ եկեղեցին և կը բանդէի զայն:...
Շա՛տ աւելի նախանձախնդիր էի իմ հայրենի
աւանդութիւններուս:
Բայց երբ Աստուած կամեցաւ ինձմով յայտնել
Որդին որպէսզի աւետարանեմ զայն հեթանոսնե-
րուն մէջ, այն ատեն ոեւէ մէկուն խորհուրդին
չդիմեցի,** ...»--Գաղա. Ա.11-17:

Քրիստոսի աւետարանի բարոզութենէն մինչեւ մեր օրերը, բրիս-տոնեայ կոչուած ազգերն ու ժողովուրդները եւս ապրեցան բազ-մաթիւ հեթանոս ու կռապաշտ ցեղերու ներբեւ 2000 տարի: Եթէ կան անձեր, որոնբ կը կարծեն թէ բրիստոսի սրբազան խօսքերը, բսան դարերու ընթացբին, հասած են մեզի մաբուր և անբիծ, ազատ են շարունակելու իրենց տգիտութիւնը: Սակայն լուսաշող իրականութիւնը ա՛յն է, որ Քրիստոնեայ ազգեր ո՛չ միայն ազ-դըւած են իրենց դրացի ազգերու կռապաշտութենէն, այլ Իրե՛նց շարբ մը հեթանոս բաղափարները ներմուծած են բրիստոնէական սուրբ հաւատբին առանց գիտնալու անոնց հետեւանբները:

Հետեւաբար վերոյիշեալ պատճառին համար Պօղոս Առաբեալ կանխաւ կը զգուշացնէ հաւատացեալները հետեւեալ գրութեամբ ու կ՛ըսէ.

**«Զգո՛յշ եղէբ, որ ոեւէ մէկը ձեր միտբը չգրաւէ
իմաստասիրական տեսութիւններով և խաբեբայական
սին խօսքերով որոնբ մարդկային աւանդութիւններու
և բնութեան ոյժերուն վրայ կը հիմնուին և ոչ թէ
Յիսուս Քրիստոսի ճշմարիտ վարդապետութեան վրայ»**
--Կող. Բ.8-9:

Յիսուս Քրիստոս Իր բոլոր բարոզութիւններուն մէջ երբեբ չէ ըսած թէ Ինբ մարդկային կրօնքներու, հաւատալիքներու, փիլի-սոփայութիւններու և գաղափարներու եզրակացութիւնը և վերջա-բանութիւնն է: Անկիւնադարձ մը կերտող անստուեր Լոյս Յիսուս ըսաւ ու կրկնեց ժողովուրդին ու Իր աշակերտներուն թէ Ինբ ոչ թէ իմաստասիրական տեսութիւն մըն է, այլ Ճշմարտութիւնը, Կեանքը և Ճամբան: Մարդիկ, կարծելով որ իրենբ կրնան Յիսուսը աւելի լաւ բացատրել, իրենց լուսաբանութեամբ աւելի աղօտած են Աւետարանին նկարագիրը ներմուծելով հեթանոս տեսութիւններ և մտապատկերներ:

Հեթանոս շրջանի կռապաշտ աստուածաբաններ, իրենց աստ-ուածներուն մեկնաբանութիւնը, տեսութիւնը, նոյնիսկ անոնց կեն-

սագրութիւնները կը գրէին: Հեթանոս Բուրմեր իրաւունք ունէին գրելու իրենց աստուածներուն մասին, որովհետեւ իրե՛նք էին իրենց պաշտած աստուածներուն արարիչը...:

Մինչդեռ մենք՝ հաւատացեալ քրիստոնեաներ, արարածնե՛րն մեզ ստեղծող և մեզ կեանքի կանչող Արարիչ Աստուծոյ:

Մեր Աստուածը, հեթանոս աստուաներուն նման առարկայ մը չէ՛, որ Զայն տանինք բնալուծարան ու բակելով և հալեցնելով կարենանք զԱստուած բացատրել և ուսումնասիրել: Հաւատացեալ քրիստոնեան կրնայ մի միայն մէկ բան ընել, ու այդ է հաւատա՛լ Յիսուս Քրիստոսի խօսքերուն: Ինչո՞ւ, որովհետեւ. Յիսուսի,

«մէջ կը բնակի Աստուածութեան լրիւ ամբողջութիւնը՝ մարմնապէս»--Կող. Բ.Ց:

Գիշեր մը երբ չորս կողմ կը տիրեր խաւարը ու մարդիկ չէին կրնար ճանչնալ ճամբան գալողները, եկաւ Հրեայ վարդապետ մը հարցազրոյց ունենալու Նազովրեցի Յիսուս Մարգարէին հետ:

Երկար խօսակցութենէ վերջ երբ Նիկոդեմոս՝ Հրեայ խորհըրդարանի անդամը չի կրցաւ ըմբռնել Յիսուսի պայծառ խօսքերը, աստուածայայտնիչ Վարդապետ Յիսուս ըսաւ անոր.

«Մարմինէն ծնածը մարմին է,
իսկ հոգիէն ծնածը հոգի է»:

Համեստ կարծիքովս, անմահութեան Դեղ եղող Յիսուս ըսել ուզեց Նիկոդեմոսին, թէ դուք "մարմինէն ծնած" այսինք մարդկային աւանդութենէն կը խօսիք և ազգային աւանդութեան աւելի կարեւորութիւն կու տաք: Այն ի՛նչ որ դուք աւելի կարեւոր կը կարծէք, այդ մարմի՛ն է, մարդկային տեսութիւն մըն է, իսկ ա՛յն որ Ես կ՛ըսեմ բեզի Հոգի՛ է, վերէ՛ն է: Ինչո՞ւ Յիսուս այսպիսի իշխանութեամբ խօսեցաւ Նիկոդեմոսին հետ:

Պատճա՞ռը, որովհետեւ Մարդու Որդի կոչուող Մարգարէին մէջ կը բնակի Աստուածութեան լրիւ ամբողջութիւնը՝ մարմնապէս:

Այսօր, Յիսուսը բարոզելու հիմնախարիսխը,
նախ ճանչնա՛լ է զԱյն որպէս
Ճշմարտութիւն, Ճամբայ և Կեանք:

Դեկտեմբեր 1, 1999
Թորոնթօ

ՔՍԱՆ ԴԱՐԵՐՈՒ ԿԵՆՍԱԾԻՆ ԱՐՁԱԳԱՆԳ

Մարդկային լսողութիւնը՝ դարեր շարունակ իմացած է արձագանգը ասպատակող ձիաւորներու դղրդիւնն ու վրնջիւնը հրազէնի պայթումը, ամպերու որոտումը, սուրերու շառաչիւնը և վահաններու կոփիւնը: Այս բոլոր տպաւորութիւնները, որ եթերային թրթռացումներու միջոցաւ հասած են մարդկային հասկացողութեան, կառուցած են մարդ արարածին խորհրդազեղծ ու մանուածապատ ներաշխարհը:

Վերոյիշեալ ազդեցութիւնները, որ կը կազմաւորեն հերոսներ ու կը կերտեն դիւցազներ, արձագանգն են վաղեմի հանճարեղ ու ստեղծագործ հեղինակներու: Դասական հնարագէտ մատենագիրներ պանծացուցած ու շեփորահարած են բիրտ ուժը որպէս հերոսութիւն: Սուրն ու նիզակը, վահանն ու սաղաւարտը պաշտումի և նուիրումի առարկաներ եղած են Աֆամեմնոնէ ու Աֆիլլէսէ սկսեալ մինչեւ մեր օրերը:

Ռազմավար վառօթի բոմբիւնն և արձագանգը պատերազմի բայլերգին բշած ու գահավիժեցուցած է միլիոնաւոր տաղանդներ և սպաննած հազարաւոր ստեղծագործ հանճարներ: Ցարդ՝ այս խելակորոյս մարդ արարածը ստեղծուածներու վեհագոյնն ու չափանիշներու գերագոյնը, կը փառաւորէ բիրտ ուժը իր արիւնահեղ սրածութեամբ:

Մինչեւ ե՞րբ, մարդ արարածը պիտի անսայ ժանտաբեր ու մահաբեր նախճիրի ռազմակոչին որ կու գայ ծպտեալ, սակայն ներքուստ դիմակաւոր մահ:

Ինչո՞ւ հերոսութիւնը համազօր ճանչնալ նուաճողական ու յաղթահարիչ ուժի հետ: Ինչո՞ւ տկարը գետին տապալելը, գլտորելը և ընկճելը հերոսութիւն սեպուելու է:

Մեծագոյն դիւցազնութիւնը՝ «ես»ի՛ն տապալումն է և վեհագոյն յաղթանակը անձնասիրութիւնը նուաճել է:

Ժամանակն է զարթօնքի և վերատեսութեան: Ժամանակն է ոչ միայն լսելու այլ նաեւ իմանալու արձագանգը այն ցաւին ու զոհողութեան, վիշտին ու տառապանքին որ կ՛արձագանգէ Գողգոթայէ՝ Արարատ, ու Արարատէ Տաւրոս: Ջայնը Անոր որ ոչ թէ կու գայ սմբակներու որոտումներով ու երկրաշարժ աղէտի սասանումներով, այլ՝ շնորհի սիրոյ և աստուածային սրբարար զօրութեամբ:

Իսկական հերոսութիւնը՝ իր հակառակորդը տապալելով և նուաճելով չէ՛ որ կ՛իրագործուի, այլ իր ցաւը, չարչարանքն ու նահատակութիւնը յաղթանակի՛ վերածելով:

Ո՞ւր կը կարծուի ըլլալ սիրոյ հեղինակութիւնը և ուժգնութիւնը, եթէ ոչ անյիշաչար ներողամտութեան մէջ, որ ձայնեց

Միածինը խաւարակուռ Գողգոթայի բարձունքէն արշալոյսելով աստուածային սիրոյ և ներումի շնորհը բոլոր մարդկութեան, որ կը ցնծերգէ ու կ՛երգեհոնէ լեռնէ լեռ ու ձորէ ձոր արձագանգելով ոչ միայն բարանձաւներու խոռոչներու մէջ, այլ մարդկային հոգւոյն անչափելի ներիմաց խորը:

Քաղցրանուագ երգը որ ծիածանեց Գանկի սարի վրայէն, կը հոռովէ ցարդ յոյս և լոյս սփռելով խղճահար ու զղջահար մարդոց Իր զուլալ և արցունքախօս հայեացքով.

"Հայ՛ր, ներէ՛ անոնց, որովհետեւ
չեն գիտեր թէ ինչ կ՛ընեն"--Ղուկ. ԻԳ.34:

Հա՛յր, ներէ՛" անիմանալի սէր ու անեսականութեան զօրութիւն որ դէմ յանդիման մրցումի դաշտ իջան մարդկային իմացականու թեան կրկէսին մէջ՝ ազատագրելու իսկական հերոսութիւնը և սիրոյ ու զոհաբերութեան գերիշխանութիւնը բիրտ ուժի դիմակատր ու խաբէական գահակալութենէն:

Եթէ կու զենք ներթափանցել Հայ հոգիի գիտակցութեան ներբին առանձնարանին, հոն, դուռն վրայ, մեր աչքերը պիտի կարդան.

"Հայուն կեանքը խաչով իմաստաւորուած կեանք մըն է":

Վերոյիշեալ գրութեան հեղինակները քաղաքականութիւնը չարաշահող ազգավաճառ իշխանաւորներ չեն, այլ՝ ազգասէր ու ժողովրդանուէր ազգա-կրօնական ճարտարապետներ, որոնք աստուածային հոգեվերլուծումի ճամբով թափանցած էին կեանքի, ազգասիրութեան և լոյս հաւատքի իսկութեան, ու նշանակութեան:

Այս իշխաններուն անունները՝ Սրբ.Գրիգոր Լուսաւորիչ, Սրբ. Սահակ, Սրբ.Մեսրոպ, Սրբ. Նարեկացի, Սրբ. Շնորհալի և ասոնց յաջորդները, պատկերագրուած չեն կրանիտեայ ապառաժներու վրայ, այլ բանդակուած են անջնջելի կերպով Հայ Քրիստոնեաներու արեան բջիջներուն խորը:

Հայ Քրիստոնեային կեանքը, խաչի՛ճամբան է:

Խաչո՛վ միայն կ՛իմաստաւորուի և կ՛ըմբռնուի Հայուն ճակատագիրը:

Հայը՝ ոչ թէ անհատ առ անհատ կանչուած է հետեւելու իր Տիրոջը Յիսուս Քրիստոսի, այլ՝ ա՛զգովին: Յիսուս Քրիստոսի այս կոչը Հայ ազգին, շնորհ մը սեպելու ենք ու ոչ ազգակործան քաղաքական սխալանք մը:

Երբեք մոռնալու չէ, որ առանց ցաւի և տառապանքի չկայ երկունք:

Ծննդագործող և ստեղծագործող բոլոր հանճարեղ էակները

անցած են ցաւէ և տառապանքներէ: Ջմռռնանք 19-րդ դարու մեր մտաւորականներն ու հոգեւորականները: Խաչատուր Աբովեանը, Րաֆֆին, Խրիմեան Հայրիկը, հոգեպէս նահատակուող անմոռանալի Կոմիտաս Վարդապետը:

Վերյիշենք հերոսական դէմքը Կիլիկիոյ Հայոց Սահակ Բ.Կաթողիկոսին, որուն՝ իր հայեացքը սեւեռելով, պատմագիր Բիւզանդ Եղիայեան կը գրէ.

> **"Ան Վշտակիր Կաթողիկոս կը ատորագրէր, բայց մենք երանութեամբ կրնանք զայն կոչել Երջանկափառ Կաթողիկոս, որ Տաւրոսեան լեռնաշխարհի կաղնիի մը նման, իր 91-րդ տարիքին հասած, անսասան մնաց մինչեւ բոլոր փոթորիկներուն թեւաթափումը ու կատարեց իր ժողովուրդին և Ս. Աթոռին վերականգնումի հրաշքը»:**
>
> **"Սահակ Կաթողիկոս եղաւ տառապանքի՛ մէջ իսկ տեսիլք ունեցող քաջ նաւապետը, որ ո՛չ միայն ապահով նաւահանգիստ հասցուց ազգին բեկորեալ նաւը, այլ և զայն յանձնեց վստահելի նոր նաւապետներու"»:**
>
> Արմաշ Պարբերագիրք էջ 6--1988]:

Միթէ այս հեզ, սակայն տիտան ճարտարապետները, հանգըստաւէտ ու երջանիկ օրեր ապրեցան: Իրենց իւրաքանչիւր օրը վիշտ ու ցաւ համտեսեցին: Իրենց հոգեկան ցաւը այնքան խոր էր ու սաստիկ, որ իրենց մարմնական ցաւին անզգայ էին դարձած:

Քսաներորդ դարու Ամերիկեան քաղաքակրթութեան ծոցը ապրող քաղաքացիներուն համար՝ խոտոր թուի վերոյիշեալ խաչի՛ ճամբան:

Քսաներորդ դարու Արեւմտեան քաղաքակրթութեան երախտիքը վայելող հայեր՝ որքա՞ն գիտակցութիւն ունին թէ իրենց վայելած նիւթական առաւելութիւնը՝ որքան ալ ըլլայ արուեստագիտական հետազօտութեան արժանիքը, է՛ նաեւ հետեւողական պտուղը խաչքիկներու գերեվարութեան և կայսերապաշտ տիրապետութեան:

Որպէս արդարամիտ ու խղճամիտ Հայ Քրիստոնեաներ՝ պիտի նախընտրէինք խաչի՛ ճամբան, մեր Հայ աւանդական ու ազգակրօնական սուրբ հաւատքի:

Յունուար 21, 1989
Թորոնթօ

“ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՆ ՄԷԿ ՀՕՏ ԵՒ ՄԷԿ ՀՈՎԻՒ”

Յով. Ժ. 16

Յիսուս Քրիստոսի միաբանութիւնը՝ եկեղեցին, Տիրոջ ծաւալուն ու երկարած օգնութեան Ջեռն է, մխիթարութեան, ծառայութեան ու բժշկութեան համար: Այս միաբանութիւնը պէտք է ցոյց տայ իր սրբութիւնը ո՛չ թէ բաժնուելով և հեռանալով աշխարհէ և ո՛չ ալ մեկուսանալով իր անձին մէջ:

Այս միաբանութիւնը պէտք է իր սէրը արտայայտէ անձնամատոյց զոհողութեամբ, մանաւանդ անոնց համար, որոնք անծանօթ և լքուածներ են:

Աշխարհի ժամանակ չունի չսիրուածին, անհրապոյրին, անվայելին, տկարին և տառապողին օգնութեան հասնելու:

Միաբանութեան գերիվեր նշանակութիւնը Յիսուս յայտնեց ըսելով.

«Մէկ հօտ և մէկ Հովիւ»:

Զարերը որքան ալ իրարու հակառակ ըլլան, կը միաբանին արդարութիւնը և իրենց հակառակորդները ջնջելու համար...:

Ինչպէս որ բազմաթիւ են արեւուն ճառագայթները բայց մէկ է անոր լոյսը, և ինչպէս որ բազմաթիւ են ծառի մը ճիւղերը բայց մէկ է հաստատուն արմատը ուրկէ կը բխի անոր զօրութիւնը.

Նոյնպէս, թէեւ բազում առուներ կը բխին մէկ աղբիւրէն՝ հակառակ որ անոր ամբողջութիւնը կը թուի տարածուած ըլլալ ամէն կողմ դէպի յորդառատ ջրհորներ, սակայն իրենց միութիւնը կը մնայ հաստատ, որովհետեւ բոլորն ան մէկ աղբիւրէ կը բխին:

Ճշմարտութիւնը մէկ է, և օրինաւոր մարդու խօսքը մէկ կ՛ըլլայ:

Այր և կին կը կազմեն մէկ մարմին: Սարդարապատը լաւագոյն ապացոյցն է համա-ոյժ պայքարի յաղթութեան, միասնական ոգիով գոյամաբառման, որ դարձաւ գրաւականը Հայ հողի պահպանումին, Հայաստանի անձեռնմխելիութեան և Հայկական պետականութեան գոյառման:

Ճշմարիտ միասնականութիւնը՝ միօրինակութիւն չէ, և չի կրնար ըլլալ: Հապա՝ միասնութիւնը համախոհութիւն և համագործակցութիւն է էական հարցերու շուրջ:

Միասնականութիւն բառը, վերջերս ամենաշատ գործածուղ բառերէն մէկն է:

Նոյն յանկերգը կը լսուի ամենուրեք, ամէն մակարդակներու վրայ, բայց դժբախտաբար, կը մնայ շրթնային սահմաններու մէջ, լոզունգային բացականչութիւններու ընթացքին, օդային խօսքերով սահմանափակուած:

Սակայն Յիսուսի պատուէրները, աշակերտներուն, շարունակ

կ՛արտայայտեն իրարու հանդէպ սէր և միութիւն ինչպէս կը կարդանք.

«Նոր պատուիրան կու տամ ձեզի, որ սիրէք զիրար, ինչպէս ես ձեզ սիրեցի, դուք ալ սիրեցէք զիրար: Եթէ դուք զիրար սիրէք՝ ատով ամէնը պիտի գիտնան թէ դուք իմ աշակերտներս էք»
-Յով.ԺԳ.35:

Քրիստոնէական հաւատին մէջ կայ,

առաջին.- ընդհանրական եկեղեցիներու հաւատացեալներ, ու...

երկրորդ.-կան այս եկեղեցիներուն մէջէն ընտրեալ,"փոքրի՛կ հօտ" մը, որոնց համար մեր Տէրը կ՛ըսէ Իր աշակերտներուն.

«Մի՛ վախնար, փոքրի՛կ հօտ, որովհետեւ ձեր Հայրը հաճեցաւ տալ ձեզի արքայութիւնը:

«Վաճառեցէ՛ք ձեր ինչքերը և ողորմութի՛ւն տուէք. և ձեզի համար չմաշող քսակներ պատրաստեցէ՛ք ու անհատնում գանձեր՝ երկնքի մէջ, ուր ո՛չ գողը կը մօտենայ, ո՛չ ալ ցեցը կը փճացնէ. որովհետեւ ուր որ ձեր գանձն է՝ այնտեղ ալ կ՛ըլլայ նաեւ ձեր սիրտը»--Ղուկ. ԺԲ.32:

Ինչո՞ւ համար Յիսուս ոչխարներու մէկ "հօտ ու մէկ հովիւ"ի օրինակով կը բացատրէ Ի՛ր և եկեղեցւոյ յարաբերութիւնը երբ համաշխարհի եկեղեցիները բազմաբաժան եղած են և իրարու մրցակից դարձած: Յիսուս գերագոյն Իրականութիւնն է բոլոր ժամանակներուն, հետեւաբար Ան պիտի կազմէ ընդհանուր եկեղեցիներէ ընտրուած հաւատարիմներ ու զիրար սիրողներ, որոնք պիտի կազմեն "Փոքրիկ Հօտ"ի կորիզը Իր սուրբ եկեղեցւոյ:

Սուրբ Հոգիին խոստումը կ՛ենթադրէ միութիւն եղբայրներու մէջ, ու միակամ հաղորդութիւն՝ աշակերտներու միջեւ:

Ոչ թէ աշխարհէ փրկեալները պիտի ըլլան փոքրիկ հօտ մը, այլ այդ "Փոքրիկ Հօտ" ընտրեալները պիտի ըլլան Աստուծոյ Արքայութեան ղեկավարող կորիզը, որովհետեւ Աստուծոյ խոստացած պարգեւը միայն յաւիտենական կեանքը չէ՛, այլ Յիսուս նաեւ կ՛ըսէ.

«Ձեր Հայրը հաճեցաւ տալ ձեզի արքայութիւնը»:

Այնպէս ինչպէս Յիսուսի աշակերտներուն մէջ կար մրցակցութիւն, անգիտութիւն Աստուծոյ արքայութեան մասին, նոյնիսկ իրենց Տիրոջ Յիսուսի համբարձման պահուն, որ նկատելի է իրենց ըրած հարցումով.

«Տէ՛ր, այս ժամանակի՞ս մէջ պիտի վերահաստատես Իսրայէլի թագաւորութիւնը»:

Մարդ էակի համար Աստուած ճանչնալը, Անոր խորհուրդներուն ըմբռնումը, ժամանակի, փորձառութեան և աստուածայայտնութեան կարիքը ունի: Մարդիկ կրնան հաւատալով ստանալ մեղքերու թողութիւն, սակայն Յիսուսի պատուէրը միայն մեղքերու թողութիւնը չէ՛, այլ է նաեւ

«Կատարեալ եղէ՛ք ինչպէս ձեր երկնաւոր երկնաւոր Հայրը կատարեալ է»:

Յիսուս Քրիստոսի առաքելութիւնը միայն աշխարհը փրկել չէր, այլ՝ նաեւ փրկեալներու մէջէն կատարելութեան հասցնել շատեր:

Այս կամաւորներու շարքն է որ Աստուած կը պատրաստէ մարդաշխարհի ներկայ շրջանին: Անհատի մը ամբողջ կեանքը իր ծնունդը կատարելագործելու գործընթացք մը ըլլալու է: Ցաւալին այն է, որ շատեր կը մեռնին չհասած այդ կատարելագործումին:

Յիսուս Քրիստոսի

«Պէտք է ձեզի վերստին ծնիլ»ը

այդ կատարելագործո՛ւմն է: Արդեօք կրցա՞ծ եմ իմ կեանքիս ընթացքին ծնունդ տալ իմ մէջ գտնուող բարոյական ու հոգեւոր սերմերուն, որոնք Աստուած սերմանած է հոգիիս մէջ:

Քառասուն տարի տեւեց մինչեւ որ Հրեաները հասան Քանանու երկիրը: Անոնք թափառեցան անապատին մէջ մինչեւ հասան խոստացեալ երկիրը:

Նոյնպէս Աստուծոյ ստեղծած մարդը կը թափառի աշխարհի տգիտութեան և խաւարի անապատին մէջ մինչեւ որ մարդ՝ ի՛նք կատարելագործէ իր աստուածանմանութիւնը:

Կատարելագործման միակ ուղին մարդու հոգեկան ինքնակատարելագործումն է: Պօղոս առաքեալ կ՛ըսէ.

«Ով որ ինքզինք մաքրէ նման մեղքերէ, Տիրոջ համար թանկագին անօթ մը կը դառնայ, մաքուր և պատրաստ՝ ամէն տեսակի բարի ծառայութիւն մատուցանելու»--Բ. Տիմ. Բ.21:

Կատարելութեան ձգտումը մարդկային հոգւոյն ամենավսեմ և ազնիւ յատկութիւններէն մէկն է՝ բարձունքին ու կատարելութեան հասնելու համար:

«Աստուծոյ Որդիին ճանաչումին, կատարեալ մարդու աստիճանին՝ Քրիստոսի կատարելութեան հասակին չափով» --Եփես. Դ.13:

Ինչպէս մարդ բնախօսականօրէն կը հասնի մեծութեան՝ կատարելութեան, այդպէս ալ մարդ արարած բարոյական կատարելու-

թեան մը կարիքը ունի մեղքերու թողութիւն ստանալէ յետոյ:

Հաւատացեալ մը կարիքը ունի հոգեկան հաստնութեան. եկեղեցին այդ լինելիութեան դայեակը ըլլալու է և ստնտուն:

Քրիստոնեայի մը ներանձնական կեանքի բարձրագոյն չափանիշը կատարելութեան հասնիլ է:

Ինչ իմաստ ունի եկեղեցի երթալ և կամ աղօթքի կենալ առանց զգալու Աստուծոյ Ներկայութիւնը և հոգեկան գոհունակութիւնը չ՛ապրիլ: Ինչ իմաստ ունի աշակերտին դպրոց երթալը եթէ ուսում պիտի չստանայ: Ինչ իմաստ ունի մարդուն գործի երթալը, աշխատանք թափելը եթէ արդար դրամ պիտի չշահի:

Ինչ իմաստ ունի մեր կեանքը, եթէ խոտի նման ապրինք զայն:

Կեանքը նպատակ մը հետապնդե՛լ է. պայքար մըն է կատարելութեան հասնելու համար:

Հունտը ծառ ըլլալու կը ճգտի, մանուկը մարդ, տգէտը գիտո՛ւն:

Աշխարհի կեանքը անդուլ ջանք մըն է, ա՛նցք մը, զօրութենէն՝ դէպի արարք, անկատարութենէն դէպի կատարելութիւն, ոչ էութենէն դէպի էութիւն, յարաճուն: Ոչ միայն Յիսո՛ւս կատարելութիւն կը պահանջէ մարդ էակէն, այլ բոլոր ուսումի և արուեստի վարպետները իրե՛նք ալ իրենց աշակերտներէն:

Քրիստոնէական կեանքը ճգնաւորութիւն Չէ՛, այլ Աստուծոյ տուած տաղանդները գործադրութե՛ան դնել է:

Ճգնութեան հիմնադիրը՝ Մանի, ծնած է 217 թուին Տիզբոն, Պահլաւական մեծատոհմիկ ընտանիքի մէջ: Մորթազերծ եղած է Խուժաստանի Բարամ Ա. արքայի հրամանով:

Անոր ուսմունքը զգալիօրէն տարածուած է Հայաստանի մէջ, որոշ ազդեցութիւն ունեցած է յատկապէս Պավղիկեան և Թոնդրակեան աղանդներուն վրայ: Մանի կը բարոզէր, որ ինք գտած է այդ ճամբան, ինչպէս նաեւ կերպերը և միջոցները, որոնք մարդ էակը անպայման պիտի առաջնորդէին փրկութեան, այսինքն չարութեան ոյժերու տիրակալութենէն ազատագրումի: Այդ նպատակը կ՛իրագործուէր խիստ ճգնողական կեանքով որուն մաս կը կազմէր բուսակերութիւնը:

Ճշմարիտ միասնականութիւնը՝ միօրինակութիւն չէ, չի կրնար ըլլալ: Միասնութիւն համախոհութիւն և համագործակցութիւն է, էական հարցերու շուրջ: Միութիւնը պարտ է փնտռել ոչ թէ համաձեւութեան, կամ միաձայնութեան, այլ՝ բազմազանութեան մէջ ճշմարիտ միութիւնը հաղորդակա՛ն միութիւնն է:

Այս տեսակ տարբերութիւնները միութիւնը
աւելի տիեզերական կը դարձնեն:

Ապրիլ 26, 2000
Թորոնթօ

ՔՐԻՍՏՈՆԷՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻԱՒՈՐԱԾ Է ՀԱՅ ԱԶԳԸ ԿԵՐՏԱԾ Է ՈՍԿԵՂՆԻԿ ԱՅԲՈՒԲԷՆԸ ՈՒ ՅԱՒԵՐԺԱՅՈՒՅԱԾ ՀԱՅ ՄԾԱԿՈՅԹԸ

Տասներեք տարուան Խոր Վիրապի դատապարտեալ Գրիգոր Պահլաւունին «Որուն հոգին բուրաստան մ՚եր առաքինութեանց» թէպէտեւ մարմինով կը մենամարտէր օձերու և դեւերու հետ սակայն իր հոգին կը սաւառնէր Լոյսի յաւերժական Ակնաղբիւրի Ծոցը, ու հաւատքի սեւեռումին մէջ կ՚ուրուագծէր Արարատեան բազմադիմի ինքնիշխան թագաւորութիւնները, որպէս միաւորուած Նայիրեան Քրիստոնեայ Ազգ:

Որպէս երկնաւոր ճարտարապետ, Գրիգոր Պահլաւունի մտադրած էր Քրիստոսի հաւատքը կիրարկել որպէս միաճուլող շաղախ Հայ ցեղի միասնականութեան ու վերելքի կառուցման:

Իր անսասան հաւատքին ու հոգեկան տեսիլքին համար, Խոր Վիրապ նետուած Գրիգոր Լուսաւորիչ տասներեք կսկծալի տարիներ վերջ, կրցաւ տալ մարմին ու շօշափելի իրականութիւն միաճուլելով Հայ պետականութիւնը, Հայ Եկեղեցիին հետ:

Իր ցաւն ու տառապանքը չի մղեցին զինք դառնութեան և զայրոյթի, այլ՝ դարձան երկունք մը ծննդագործելու Քրիստոնէական հաւատքն ու Յիսուսի Եկեղեցին այն Արարատեան լեռնաշխարհին վրայ ուր մարդկային քաղաքակրթութեան զարթօնքը ծնած էր Նոյ նահապետի տապան Եկեղեցիով:

Ինչպէս Պօղոս Առաքեալ, իր մարգարէաշունչ տեսիլքով, նոյնպէս Հայ ազգին լուսաւորիչը, կրցաւ զանազանել հեթանոս կրօնի խորհրդապաշտ բարի խորհրդանիշները, զանոնք սրբագործելով առաջնորդեց Հայ արքունիքը, աւագանին ու ժողովուրդը դէպի Լուսաջահ սուրբ Էջ-Միածին:

Սոյն դիտանկիւնի սեւեռումին մէջ կը տեսնենք Սրբ. Գրիգոր Լուսաւորիչի հանճարեղ հմտութիւնը և հեռանկարը: Հայ ազգին Լուսաւորիչը ոչ թէ միայն հիմնեց բարաշէն եկեղեցի մը, այլ՝ բանդակեց անխորտակելի Հոգեւոր Հայրենիքը ու անխոցելի վահան Սրբ. Էջմիածինը:

Հաւատքի գոյատեւումը իմաստաւորուելով Հայաստանեայց հաւատքի լուսապայծառ և հոգեշունչ կառոյցը ծնունդ տուաւ Մեսրոպ Մաշթոցի:

Յաւիտենականին տեսիլքովը արբեցած դպրութեան ճարտարապետ Մեսրոպ, յօրինեց անհամեմատ հորիզոնով ու խորացումով

Հայ այբուբենը և կերտեց կրօնքի, հաւատքի, մշակոյթի ու բաղաքակրթութեան Յիսուսաբոյր անկիւնադարձը:

Չորրորդ դարէն իվեր, իւրաքանչիւր Հայ մարդու գիտակցական և ենթագիտակցական ճակատագիրը կազմող մեծագոյն ազդակը եղած է Աստուածաշունչի հայատառ Թագուհի Թարգմանութիւնը:

Հայ Թարգմանիչներ մեծահաւատ հաստատամտութեամբ և աստուածատես հոգիով կերտեցին ու բերթողեցին Հայ մշակոյթն ու բաղաքակրթութիւնը:

Սրբ. Գրիգոր Լուսաւորիչ ու իր ուխտեալ յաջորդները՝ Քրիստոնէական կրօնքը անլուծանելիօրէն օղակաւորեցին ու խմորեցին Հայ ազգին ինքնագիտակցութեան հետ:

Արդի Հայ մշակոյթը իր բոլոր հայագիտական ու գրական յառաջացումով, թէ՛ արուեստի թէ բաղաքական անդաստանի մէջ, իր ինքնագոյութիւնը կը պարտի խոնարհ ու խարազանազգեստ, դրօշակիր և աւետարանաշունչ եկեղեցականներու: Որոնք մաքառեցան դարեր շարունակ ընդդէմ խաւարի, աներկմիտ հաւատքով, բացայայտելու հոգեւոր մշակոյթի և դպրութեան մեծ ու հիասքանչ արժէքները, և ազատագրելու մարդկային միտքը, նիւթի կապանքներէն:

Ի՞նչ բանի կը գործածուի կրօնաստեղծ մեծասքանչ այբուբենը այսօր: Քանի՞ պարբերաթերթ կամ օրաթերթ գէթ սիւնակ մը յատկացուցած է զինք ծնող բաջահաւատ ու աստուածատես հոգի Մաշտոցին ու անոր տիեզերական Քրիստոնէութեան:

Մասամբ ներելի ըլլայ թերեւս ուրիշ ազգաց այբուբենը երբ ան կը գործածուի ապակրօնութեան, նիւթապաշտական աշխարհակալութեան և կամ միայն խաբեբայ ու կեղծ դիւանագիտութեան:

Անոնք չեն ստեղծուած սուրբ ու բոցափայլ հրեշտակներու օգնութեամբ: Հայ դպրութիւնը յօրինուեցաւ ու գեղեցկացաւ հաւատքի թեւերուն սլացք տալու և մարդկային գիտակցութիւնը միաձուլելու համար աստուածային գիտակցութեան հետ:

Որովհետեւ հաւատքը հոգւոյն գերագոյն աչքն է:

Հայ գիրը ոգի և շունչ ունի ինքն իր մէջ:

Բոլոր Հայ գիրի սպասաւորող անձեր յարգանք ու նուիրում ունենալու են ո՛չ միայն Հայ այբուբենի գեղեցկութեան և ճկունութեան, այլ անոր եթերին մէջի ձայնին որ կ՛արձագանգէ յաւերժօրէն, ըսելով.

«Ես Միջնորդն եմ Հաւատքի, Յոյսի և Սիրոյ»:

Օգոստոս 21, 1988
Թորոնթօ

ԻՐԱՊԷՍ ՈՐ ԱՍԻԿԱ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՈՐԴԻ ԷՐ ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ Կ'ԱԶԱՏԱԳՐԷ

Յաղթապանծ Յիսուս, ոչ թէ մահուամբ անմահացաւ, այլ՝ նաեւ յաւերժացուց ազատագրելով երկու անձեր: Առաջինը՝ Բարաբբան չարչարալից խաչի դատապարտութենէն, ու անհամար հաւատացեալները, երկրորդ մահէն: Յիսուս՝ Իր կեանքի իւրաքանչիւր րոպէն արժէտրեց Իր լռութեամբ Պիղատոսին առջեւ, Իր անձնազոհութեամբ և Իր անսպառ մարդասիրութեամբ ազատագրեց Բարաբբան ստոյգ և ցաւատանջ խաչելութենէ: Յիսուս Իր լռութեամբ և կեանքը ուրանալո՛վ կրցաւ ազատագրել բաղաբական բանտարկեալ Բարաբբանը: Յիսուս և Բարաբբայի միջեւ այս տարբերութիւնները կան: Յիսուս գործածեց սիրոյ անպարտելի զօրութիւնը, իսկ Բարաբբան փիրտ ու վայրագ ուժը: Յիսուս եկաւ ազատագրելու համայն մարդկութեան, անիրաւուածները, թէ՛ բաղաբական և թէ՛ բարոյական գաղափարական տեսութեան:

Բարաբբան կը ջանար ազատագրել միայն իր Հրեայ ազգը Հռոմի տիրապետութենէ: Յիսուս սիրեց Բարաբբան, անոր խիզախութիւնը և նուիրումը հանդէպ իր ազգին: Յիսուս իր լռութեամբ բաջալերած եղաւ Իր Բարաբբաները: Յիսուս կը սիրէ բոլոր անիրաւուածներն ու արդարութեան ծառաւ եղողները, հոգ չէ, որ անոնք սխալ միջոցներով կը ջանան պաշտպանել արդարութիւնը:

Նախընտրելի է արդարութեան և իրաւունքի համար պայքարիլ և սխալիլ, բան թէ կրաւորական դիրքաւորումով անկարեկիր ըլլալ:

Ընդհանրապէս կը կարծուի, թէ Յիսուս միայն մէկ աւազակ մը ազատագրեց խաչին վրայ: Մինչդեռ Յիսուս Իր մահով, ազատագրած եղաւ երկու աւազակներ, մին Բարաբբան, նոյնիսկ առանց հաւատալու Իրեն, (չենք գիտեր), իսկ միւսը խաչին վրայի աւազակը որ վերջին պահուն հաւատաց Յիսուսի. շատ բացառիկ հաւատք մըն էր, աւելի խո՛ր բան մեր հաւատքը: Որովհետեւ մենք կը հաւատանք մահը յաղթահարող Յարուցեա՛լ Յիսուսի, մինչդեռ աւազակը հաւատաց դատապարտուա՛ծ մահանալու վրայ եղող Ազատարարի մը: Ան հաւատաց խաչեցեալ մարգարէի մը որուն միակ անխոցելի և անկիզելի գրաւականը՝ Անոր անսպառ սէրն էր որ արտայայտեց Խաչէն:

Ծովածաւալ խուժանը Հրեայ կրօնամոլներու, որոնք անհագ վրէժխնդրութեամբ խաչել տուած էին ա՛յն Փրկիչը որ եկած էր առաջնորդելու զիրենք երկրաւոր նիւթականէն դէպի երկնայի՛ն հոգեկանին: Սոյն ժամուն խաւարը յանկարծ ծածկեց երկնակամարը և որոտումներ ու երկրաշարժ, իրար յաջորդեցին:

Ահասարսուռ կայծակներէն մին երբ զարկաւ տաճարի վա-

րագոյրին ան վերէն վար պատռեցաւ ցոյց տալու, թէ Աստուած Ճշմարիտը մարդու ձեռքով շինուած բարաշէն ու մարմարաշէն տաճարի մէջ չբնակիր, այլ աստուածակառոյց հրաշակերտ մարդկայի՛ն մարմնի մէջ:

Այս զարհուրելի և խաւարակուռ դէպքերու ընթացքին լսուեցաւ բաղցրահունչ ձայն մը, որ դրոշմուեցաւ յաւերժական եթերի պաստառին վրայ: Այդ Ձայնը, եկաւ Աստուծոյ Որդւոյն սիրակէզ Հոգիէն:

«Հա՛յր, ներէ՛ անոնց,
որովհետեւ չեն գիտեր թէ ինչ կ՛ընեն», Ղկ 23-34

Պայծառակերպ հրապուրիչ խօսքերը տեղ չգտան ատելավառ սիրտերու մէջ որոնք նախընտրած էին ժամանակաւոր փառքը փոխան յաւիտենականին: Ճշմարտանմանի սպասաւորող փառամոլ բահանաներն ու կեղծաւոր կղերական փարիսեցիները կը ծաղրէին Աստուծոյ Սուրբը, որ Իր անձին և ապրումին միջոցաւ ցոյց տուած էր Աստուծոյ սիրոյ Դիմագիծը և Իր անձնազոհ ապրումով դիւրահասկնալի դարձուցած էր Հա՛յր Աստուծոյ տեսլականը համայն մարդկութեան: Յիսուս՝ Իր մարդեղացեալ ապրումէն հորիզոն մը բացաւ Զինք սիրողներու սիրտին մէջ: Անձնամատոյց Խաչեցեալը Իր սրբարար Արիւնը հոսեցնելով խաչն ի վար, տարածեց երկրի վրայ և ուրուագծեց Սուրբ Եկեղեցիին ընթացքը և ուղին:

Այս բոլոր խաւա՛ր խաժամուժին մէջ գտնուեցաւ միայն մէկ անձ մը, ո՛չ թէ Հրեայ ազգէն, այլ Հեթանոս հռոմայեցի խաչգամող հարիւրապետը, որ իմացաւ Յիսուսի կարեկցութեան խօսքերը, Անոր Աջին հպումը, նայուածքին սեւեռումին ազդուժիւնը և մանաւանդ սիրոյ ու ներումի աղօթքը: Հեթանոս հարիւրապետը ունեցաւ հոգեկան կերպարանափոխութիւն Խաչին պատուանդանին և դարձաւ առաջին հաւատացեալ հեթանոսը և նահատակը:

Ղուկիանոս հարիւրապետին ապաշխարանքն ու խոստովանութիւնը կը կարդանք Ղուկասու Աւետարանին մէջ, ուր ան կ՛ըսէ մեզի բոլորիս.

«Իրապէս որ այս մարդը Աստուծոյ Որդի էր»:

Մայիս 15, 2000
Թորոնթօ